

Ekonomiści o współczesnych problemach gospodarczych

Sprawozdanie

W dniach 20-21 września 2010r. odbyła się w Kobylnicy k. Poznania V Ogólnokrajowa Konferencja Naukowa nt. „**Ekonomiści o współczesnych problemach gospodarczych**” z udziałem gości zagranicznych. Honorowy patronat nad konferencją objął *prof. dr hab. Jerzy Buzek* – Przewodniczący Parlamentu Europejskiego oraz *Marek Woźniak* – Marszałek Województwa Wielkopolskiego, natomiast patronat naukowy sprawowało Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne. Organizatorem konferencji był zespół pracowników **Katedry Nauk Ekonomicznych** Wydziału Inżynierii Zarządzania Politechniki Poznańskiej, którą kieruje *prof. dr hab. Eulalia Skawińska*. W konferencji uczestniczyli przedstawiciele środowiska nauki, jednostek badawczo-rozwojowych, organizacji samorządu terytorialnego oraz praktyki gospodarczej, co zwiększyło walory merytoryczne i użyteczne obrad. Członkami Rady Programowej konferencji byli przedstawiciele nauki – wybitne autorytety z dziedziny nauk ekonomicznych i zarządzania.

Głównym celem konferencji było wzmocnienie więzi kooperacyjnych środowiska uczelni, organizacji i przedsiębiorstw Wielkopolski. Z kolei celem dodatkowym była prezentacja wyników badań autorskich prowadzonych w różnych ośrodkach naukowych w Polsce oraz promocja młodej kadry naukowej. Wymiernym efektem konferencji było wydanie siedmiu monografii – trzech w języku polskim oraz czterech w języku angielskim¹ – zawierających recenzowane artykuły uczestników konferencji. Monografie zostały wydane nakładem Wydawnictwa Politechniki Poznańskiej.

Uroczystego otwarcia konferencji z ramienia władz Politechniki Poznańskiej dokonał Prodziekan WIZ PP – *dr inż. Arkadiusz Borowiec*. Następnie głos zabrała, jako gość honorowy, Prezes Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego – *prof. dr hab. Elżbieta Mączyńska*, która pogratulowała pracownikom Katedry zorganizowania konferencji o interdyscyplinarnej tematyce, życząc jednocześnie wszystkim uczestnikom owocnych obrad.

¹ Monografie w języku polskim: Zarządzanie konkurencyjnością podmiotów – red. E. Skawińska, E. Badzińska, Zarządzanie rozwojem regionalnym – red. M. Gajowiak, Efektywność gospodarowania podmiotów – red. A. Borowiec. Monografie w języku angielskim: Competitiveness management- Ed. E. Skawińska, Sources of competitive advantages for enterprises – Ed. E. Badzińska, Labour resources management and human capital – Eds. E. Skawińska, M. Gajowiak, Impact of globalization on development and economic growth – Ed. T. Brzęczek.

Poszczególne sesje panelowe poprzedzone były częścią plenarną nt. „**Polskie przedsiębiorstwa w świetle kryzysu gospodarczego – szanse i zagrożenia**”, którą prowadziła przewodnicząca konferencji *prof. dr hab. Eulalia Skawińska*. Do udziału w tej części zaproszono uznane autorytety ze świata nauki oraz praktyki gospodarczej: *prof. dr hab. Elżbietę Mączyńską, prof. dr hab. Kamilę Wilczyńską (Rektora Wyższej Szkoły Handlu i Usług w Poznaniu), dr Andrzeja Byrta* (Prezes Międzynarodowych Targów Poznańskich), *Ireneusza Antkowiaka* (Burmistrz Miasta i Gminy Pobiedziska), *dr inż. Marię Władykę-Przybylak* (Dyrektor Instytutu Włókien Naturalnych i Roślin Zielarskich), *Ryszarda Borowieckiego* (Wiceprezes Wielkopolskiego Zrzeszenia Handlu i Usług), *Jarostawa Młynarczyka* (Dyrektor Centrum Bankowości Biznesowej BZ WBK), *dr Dana Ophira* (Weizmann Institute i Ariel University Center of Samaria w Izraelu).

Zaproszeni goście podczas swoich wystąpień jednoznacznie przyznali, iż jakość instytucji formalnych oraz nieformalnych w Polsce oraz brak ich komplementarności nie sprzyja wzrostowi i rozwojowi gospodarczemu opartemu na innowacyjności. Nie zapowiada to zatem możliwości szybkiego rozwoju po wyjściu z kryzysu gospodarczego. W opinii specjalistów niezbędne jest instytucjonalne i instrumentalne wsparcie ze strony państwa, które skłaniać będzie podmioty do podejmowania aktywności gospodarczej poprzez przedsiębiorcze działania oparte na innowacyjności. Nie ulega wątpliwości, iż bariery natury technicznej w postaci braku technologii, know-how czy środków finansowych można przezwyciężyć wykorzystując kapitał zewnętrzny. Innowacyjność powinna być jednak wspierana przez politykę gospodarczą państwa, bowiem procesy innowacyjne nie są autonomiczne w stosunku do procesów gospodarczych, ale stanowią ich integralny element. W ramach prowadzonej polityki gospodarczej niezbędne staje się więc ułatwianie działania jednostkom z sektora badawczo-rozwojowego, zwiększenie nakładów na rozwój nauki oraz B+R, a także wspieranie transferu wiedzy i technologii poprzez BIZ. Dążenie do gospodarki opartej na wiedzy jest niemożliwe bez kreowania aktywnych powiązań między sferą naukowo-badawczą a praktyką gospodarczą. Niestety – jak wskazują zaproszeni goście – polityka państwa nie prowadzi do tworzenia środowiska, które sprzyjałoby kreatywności i innowacyjności poprzez rozwój współpracy świata biznesu z jednostkami naukowymi. Nieustanna zmienność przepisów prawa (brak stabilności), błędne regulacje, niespójność prawa i ekonomii w rozwoju regionów, nadmierny fiskalizm, obarczanie przedsiębiorcy skomplikowanymi zapisami w ustawach czy rozporządzeniach, a w konsekwencji skazywanie go na korzystanie z usług firm doradczych (podatkowych, kadrowych, bhp, itp.), to podstawowe zagrożenia i

bariery rozwoju polskich przedsiębiorstw osłabionych w okresie wychodzenia z kryzysu gospodarczego. Tematyka tego panelu okazała się niezwykle interesująca, co zaowocowało licznymi odwołaniami czynionymi przez prelegentów podczas pięciu sesji panelowych. Poświęcone zostały one następującej problematyce:

- kryzys ekonomiczny i jego skutki,
- kapitał ludzki i zarządzanie rynkiem pracy,
- kapitał ludzki i kapitał społeczny,
- zarządzanie rozwojem regionalnym,
- efektywność gospodarowania.

W trakcie pierwszej sesji na temat „Kryzys ekonomiczny i jego skutki”, której przewodniczyła **prof. dr hab. Zofia Tomczonek** z Politechniki Białostockiej, wygłoszono trzy referaty. Pierwszy prelegent – **Dan Ophir** – zaprezentował metodologię rozwiązywania problemów ekonomicznych przy wykorzystaniu elementów programowania CAD. Z kolei **prof. dr hab. Viktor Schevchuk** przedstawił wewnętrzne oraz zewnętrzne czynniki odpowiedzialne za stan finansów publicznych państw Europy Wschodniej. Wystąpienia te cieszyły się dużym zainteresowaniem uczestników konferencji. W dyskusji podniesiono kwestię konieczności przystosowania zarówno struktur, jak i działań instytucji formalnych do współczesnych warunków kreowanych przez postępujące procesy globalizacyjne. Następnie **dr Ewa Lechman** zaprezentowała bezwzględną oraz relatywną pozycję Polski na tle innych krajów europejskich, biorąc pod uwagę aspekt społeczny, gospodarczy oraz technologiczny. Paneliści oraz dyskutanci stwierdzili, że globalizacja – a w szczególności globalizacja rynków finansowych – jest procesem nieuniknionym i jak najbardziej pożądanym. Prowadzi ona do ściślejszej współpracy pomiędzy podmiotami, umożliwia inwestowanie, co z kolei przyczynia się do rozwoju społeczno-gospodarczego. Oczywiście nie można pominąć jej negatywnych konsekwencji w postaci chociażby kryzysów, które rozprzestrzeniają się na inne gałęzie gospodarowania, tworzenia się negatywnego kapitału społecznego czy spadku zaufania do instytucji formalnych (prawo), które od lat uważane były za filary wiarygodności i postrzegane jako organy zaufania publicznego. Istniejący obecnie kryzys wiary w państwo kapitalistyczne oraz kapitalistyczny rynek jest – w ich opinii – konsekwencją ułomności i niedomagania mechanizmu rynkowego. Z tego też powodu coraz częściej należy podejmować działania w kierunku poszukiwania równowagi między kapitałem ekonomicznym oraz społecznym. W związku z tym próby reform rynków finansowych powinny być powszechnie

akceptowane i popierane. Należy bowiem poszukiwać, a następnie rozwijać konieczne instrumenty regulacji finansowych „żywiolowych” rynków.

Drugiej sesji zatytułowanej „Kapitał ludzki i zarządzaniem rynkiem pracy” przewodzili **prof. dr hab. Eliza Frejtag-Mikka** z Politechniki Radomskiej oraz **prof. dr hab. Wacław Jarmołowicz** z Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu. W pierwszym wystąpieniu pt. „Funkcjonowanie rynku pracy w Polsce i Unii Europejskiej (wybrane aspekty)” **dr Magdalena Knapińska** przedstawiła przyczyny nierównowagi na rynku pracy w Polsce, szczególnie w okresie dekonunktury, z uwzględnieniem zróżnicowania terytorialnego. W dyskusji zwrócono uwagę na znaczenie kapitału ludzkiego, jako kluczowego czynnika wzrostu gospodarczego. Z tego też powodu w gospodarce opartej na wiedzy niezbędna staje się poprawa jego jakości oraz wykorzystanie dostępnych zasobów ludzkich. **Dr Krystyna Zimnoch** w wystąpieniu pt. „Problem wypłukiwania zasobów kapitału ludzkiego w województwie podlaskim” podniosła istotną kwestię migracji zarobkowych, reemigracji oraz imigracji i ich wpływu na kształtowanie zasobów pracy. Z kolei **mgr Maciej Stepiński** podjął zagadnienie bezrobocia absolwentów szkół wyższych na przykładzie regionu wielkopolskiego. Podczas tej sesji w wygłaszanych referatach oraz wystąpieniach dyskusyjnych wielokrotnie podkreślano, że to właśnie czynnik ludzki, dominujący we wszelkich strukturach gospodarczych i społecznych, przesądza o ich efektywności produkcyjnej, menedżerskiej, handlowej i usługowej. Wobec tego pojawia się pytanie: jak zasób pracowników przekształcić w trwałą, lojalną i efektywną kapitał? Wydaje się, że odpowiedzią na to pytanie jest właśnie koncepcja kapitału ludzkiego, a w szczególności kapitału intelektualnego. Jest ona podstawą sukcesywnej zmiany sposobu prowadzenia biznesu z finansowo-materialnej na niematerialną – intelektualną. Dyskutanci jednoznacznie stwierdzili, że zarządzanie zasobami ludzkimi – pojmowane jako budowanie dynamicznego środowiska pracy i nauki, sprzyjającego stałemu generowaniu, gromadzeniu i stosowaniu wiedzy – służy wykreowaniu nowej wartości dla firm. W związku z tym rozwój zasobów kapitału ludzkiego oraz odpowiednie zarządzanie rynkiem pracy może sprzyjać tworzeniu klimatu kreatywności, co niewątpliwie wpłynie na wzrost przewagi konkurencyjnej firm w globalizującej się gospodarce.

Trzecia sesja naukowa pod kierunkiem **prof. dr hab. Elżbiety Jantoch-Drozdowskiej** z Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu poświęcona została szczegółowym rozważaniom dotyczącym jakości kapitału ludzkiego oraz kapitału społecznego. Referaty wprowadzające do dyskusji wygłosili: **dr Ewa Rollnik-Sadowska**, **mgr Marcin Soniewicki**

oraz **dr inż. Barbara Kozłowska**. Prelegenci i dyskutanci zwrócili uwagę na fakt, że zarówno kapitał ludzki, jak i kapitał społeczny stanowią istotny przedmiot badawczy. Z tego też powodu pod patronatem nauki powinno prowadzić się badania dotyczące ich wpływu na niwelowanie zjawisk określanych powszechnie jako zawodności rynku. Podejmowanie trafnych decyzji byłoby znacznie prostsze, gdyby rynek był doskonale konkurencyjny, charakteryzował się dużą liczbą sprzedających i kupujących, występowaniem bliskich substytutów, brakiem barier wejścia i wyjścia, nieobecnością władz państwowych, doskonałą informacją oraz zerowymi kosztami transakcyjnymi. W praktyce jednak tak wyidealizowany rynek nie występuje. Z tego też powodu większość podejmowanych decyzji obciążona jest ryzykiem oraz niepewnością co do ostatecznych rezultatów transakcji. W opinii dyskutantów pewnym remedium na ułomności mechanizmu rynkowego jest generowanie zasobów kapitału ludzkiego oraz społecznego, co prowadzi do redukcji niepewności oraz nieufności, a więc przyczynia się także do deprecjacji poziomu kosztów transakcyjnych. Tym samym oba te kapitały nabierają konotacji o walorach oczywistych dla ekonomisty. Co więcej, podejmowanie ich kwestii to nie tylko swoista moda, której hołd składają socjologowie, politologowie, specjaliści od zarządzania czy nawet badacze psychologii społecznej, ale przede wszystkim przejaw odpowiedzialności za rozwój zarówno w skali przedsiębiorstwa, regionu jak i całego kraju.

W drugim dniu obrad odbyły się kolejne dwie sesje naukowe. Pierwsza z nich, prowadzona przez **prof. dr hab. Bognę Pilarczyk** z Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, dotyczyła problematyki zarządzania rozwojem regionalnym. Doniosłość tego zagadnienia wynika z faktu, iż procesy rozwoju regionalnego odbywają się w warunkach funkcjonowania gospodarki rynkowej. Oznacza to, że głównym mechanizmem regulacyjnym tych procesów jest rynek. Jego zawodność, jak i żywiołowość wymaga działań korekcyjnych ze strony państwa. Ingerencja państwa gwarantuje zachowanie równowagi pomiędzy interesami ogółu i interesami indywidualnymi członków społeczeństwa oraz samorządów lokalnych lub ich podmiotów gospodarczych. W związku z tym rozwój regionalny staje się kategorią polityki regionalnej i elementem polityki gospodarczej kraju. **Dr Krzysztof Wiktorowski** w swoim wystąpieniu podkreślał rolę skutecznego zarządzania rozwojem regionalnym przez samorząd terytorialny oraz wskazywał na konieczność doskonalenia metod w tym zakresie. Kolejni prelegenci podjęli kwestię tworzenia klastrów, które niewątpliwie przyczyniają się do rozwoju gospodarczego danego regionu i są obecnie postrzegane jako najwyższy stopień współpracy podmiotów gospodarczych, organizacji finansowych, instytucji

nauki i samorządu terytorialnego. Nasuwa się jednak pytanie, czy powinny być one tworzone oddolnie – z inicjatywy mieszkańców – czy też inicjowane przez państwo. Próba odpowiedzi na to pytanie została podjęta zarówno podczas wystąpień prelegentów, jak i dyskutantów. **Mgr inż. Małgorzata Kwietniewska-Sobstyl** wskazała rolę polityki państwa w kształtowaniu klastrów na przykładzie wybranych państw europejskich. Następnie **dr Mieczysława Solińska** podkreśliła rolę małopolsko-podkarpackiego klastra czystej energii na zwiększenie pozyskania i wykorzystania energii odnawialnej w regionie. Z kolei **dr inż. Agata Pradela** przedstawiła wyniki badań dotyczących roli inicjatyw klastrowych w edukacji. Konkluzje zawarte w referacie zmierzały do podkreślenia potrzeby reorientacji zarówno organizacji oraz programów nauczania w szkołach średnich i zawodowych, a także nastawienia Ministerstwa Edukacji na praktyczne zastosowanie wiedzy przekazywanej uczniom poprzez bliską współpracę nauki ze środowiskiem biznesowym. **Mgr inż. Maria Bigaj** zaprezentowała w swoim wystąpieniu charakterystykę czynników sukcesu klastrów oraz potencjalne korzyści wynikające z ich tworzenia. Dodatkowym wątkiem rozważań było podkreślenie przez **dr Milenę Ratajczak-Mrozek** faktu, że w Polsce przedsiębiorstwa zaawansowanych technologii nie imponują zarówno pod względem wartości obrotów, poziomu eksportu, jak i innowacyjności. Z drugiej jednak strony Polska dysponuje w tym zakresie istotnym potencjałem, o czym świadczy duża liczba przedsiębiorstw, które można zakwalifikować do kategorii zaawansowanych technologicznie. W związku z tym, w opinii prelegentki, w wykorzystaniu i wzmocnieniu tego potencjału może pomóc kooperacja, zarówno na poziomie samych przedsiębiorstw, jak i szerzej – z instytucjami naukowymi oraz organizacjami państwowymi.

Piąta sesja, której przewodniczyła **prof. dr hab. Eulalia Skawińska**, była poświęcona refleksjom na temat efektywności gospodarowania. Na wstępie podkreśliła, iż w modelu gospodarki rynkowej szczególnie istotna jest efektywność. Należy mieć jednak na uwadze, iż współczesny trend myślenia ekonomicznego związany jest ze zrównoważonym rozwojem oraz spójnością regionów, co oznacza, że ekonomiczny wynik gospodarczy podmiotów nie może być w sprzeczności z racjonalnym wykorzystaniem dostępnych zasobów pracy oraz środowiska. Poszukiwanie równowagi w skali mikro i makro jest jednak trudne z uwagi na postępujące procesy globalizacji, internacjonalizacji oraz rozwoju technologicznego. Powstaje zatem pytanie o wagę czynników efektywności gospodarowania, szczególnie w okresie dekoniunktury gospodarczej. W sesji tej prelegenci zaprezentowali wyniki badań poświęconych wzrostowi efektywności gospodarowania. **Dr inż. Ireneusz Gania**

zaprezentował problematykę technicznego przygotowania produkcji w konwencjonalnych oraz elastycznych systemach produkcyjnych. Przedstawił wpływ przygotowania produkcji na wykorzystanie narzędzi informatycznych oraz systemów wspomagania komputerowego do usprawnienia procesu projektowania i poprawiania jego efektywności. Z kolei **dr Tomasz Brzęczek** zaprezentował wyniki badań dotyczące efektywności inwestycyjnej funduszy polskich akcji. W swoim wystąpieniu prelegent podkreślił, iż racjonalne podejmowanie decyzji inwestycyjnych powinno stymulować fundusze do poprawy korzyści w lokowaniu oszczędności ich uczestników. Następnie **mgr inż. Mariusz Stasik** przedstawił teoretyczne podstawy outsourcingu i wskazał na jego podstawowe zalety w realizacji celów efektywnościowych przedsiębiorstwa. **Dr Marek Szczepański** podjął z kolei kwestię społecznej odpowiedzialności biznesu, odwołując się do zakładowych systemów emerytalnych. Na zakończenie tej sesji prelegentka **dr Elżbieta Skąpska** wygłosiła referat dotyczący roli informacji w procesie globalizacji, której odpowiednie pozyskanie oraz przetworzenie przyczynia się do wzrostu efektywności gospodarowania podmiotów.

Podsumowując powyższe należy stwierdzić, że zorganizowana konferencja pozwoliła na zaprezentowanie interdyscyplinarnego dorobku naukowego, w szczególności z zakresu ekonomii, zarządzania, logistyki oraz socjologii. Przyczyniła się również do wzmocnienia więzi kooperacyjnych środowiska uczelni wyższych, organizacji oraz praktyki gospodarczej. Jej organizatorzy mają nadzieję, że współpraca ta zaowocuje kolejną wymianą myśli w przyszłości.

Komitet organizacyjny konferencji

dr Ewa Badzińska

dr Małgorzata Gajowiak